ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

Διαμόρφωση και Εφαρμογή Δημόσιων Πολιτικών σε ένα Μεταβαλλόμενο Διεθνές, Ευρωπαϊκό και Εθνικό Περιβάλλον

Δρ. Μιχάλης Χρηστάκης
Γενικός Γραμματέας του Δήμου Αμαρουσίου Αττικής
Ειδικός Επιστήμονας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Email: mchris@maroussi.gr
Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 213-2038304/305

7η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Συνθήκη της Λισαβόνας

Ιδρυτικές και Μεταρρυθμιστικές Συνθήκες
Τα Θεμέλια μιας Θεσμοθετημένης Δημοκρατικής Συνεργασίας

1952
Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

1958
Συνθήκες της Ρώμης:
Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (EURATOM)

1987
Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Ενιαία Αγορά)

1993
Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Μάαστριχτ)

1999
Συνθήκη του Άμστερνταμ

2003
Συνθήκη της Νίκαιας

2009
Συνθήκη της Λισαβόνας

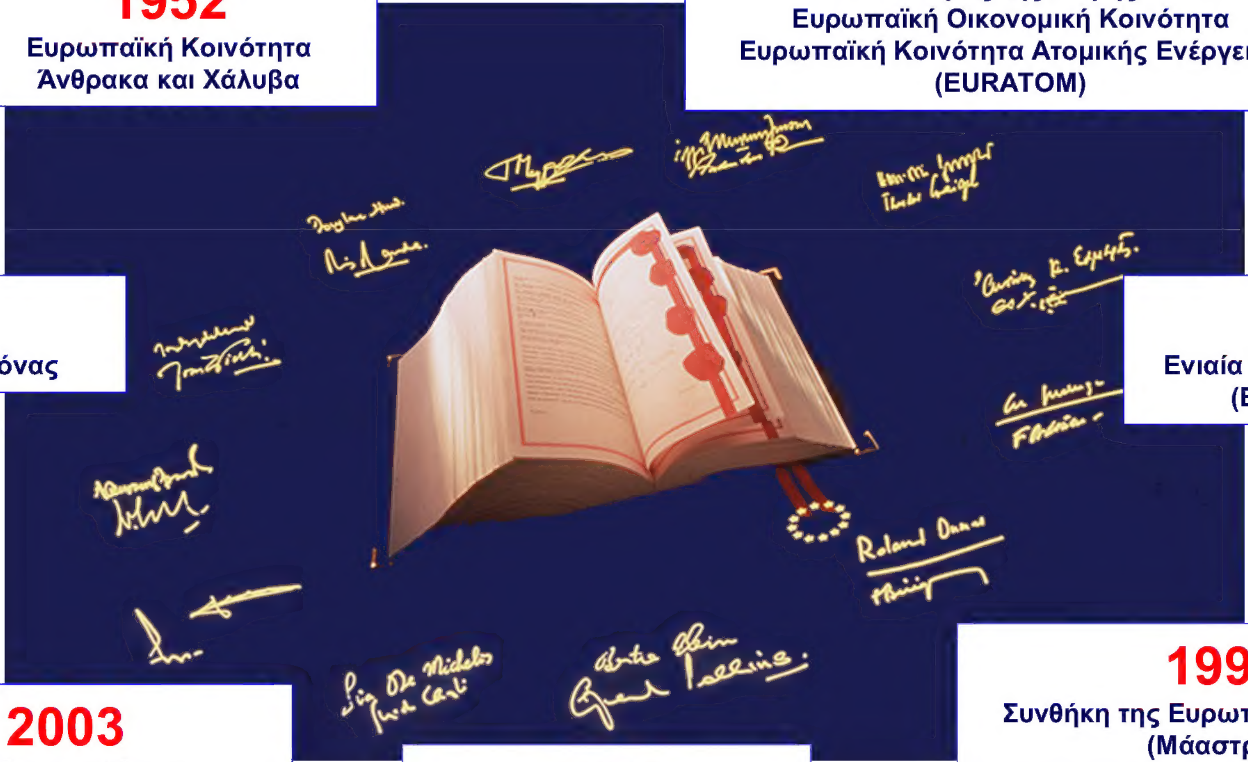

Ευρωπαϊκή Ένωση
27 Χώρες Μέλη με 500 εκατομμύρια κατοίκους

Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υποψήφιες χώρες

Οι Διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης
(από τα 6 στα 27 κράτη μέλη)

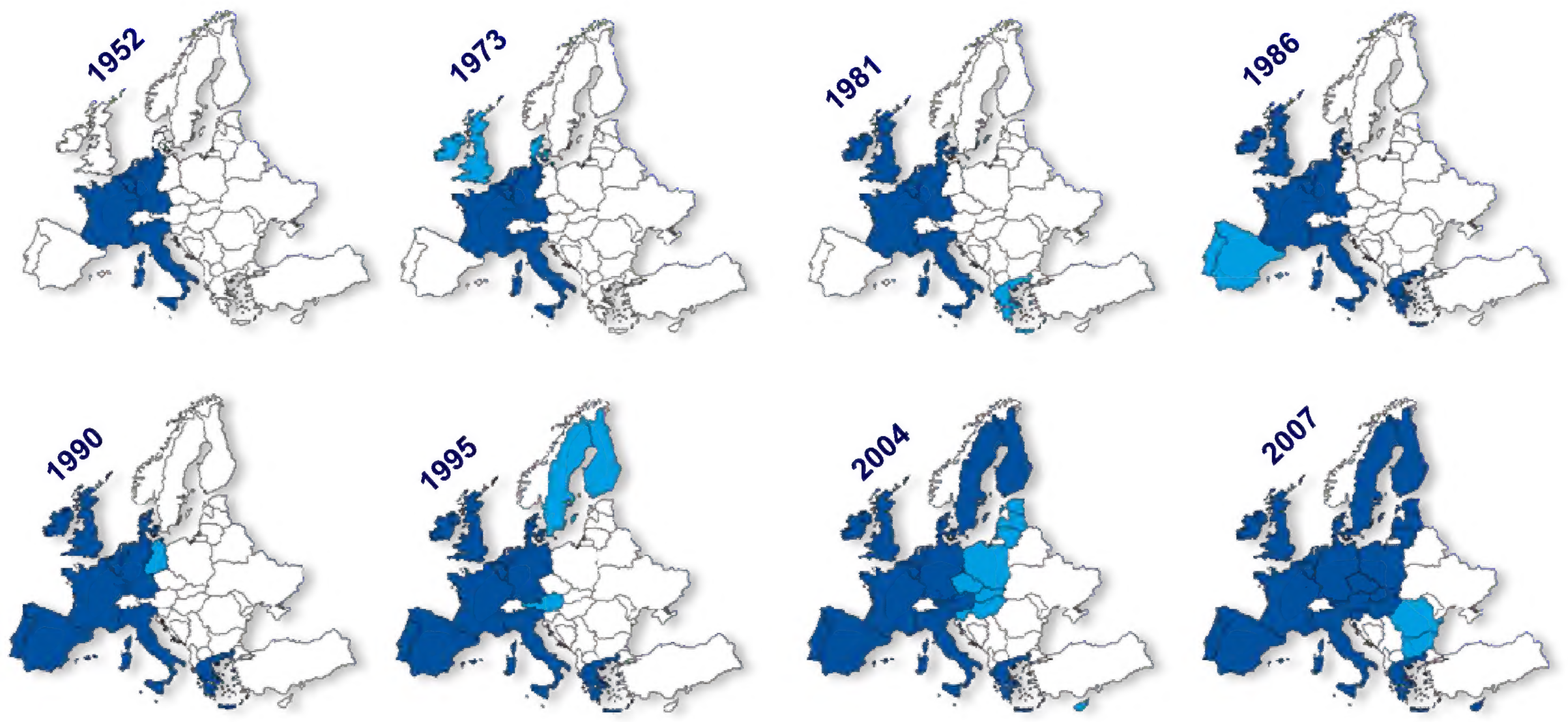

1) Τι είναι η Συνθήκη της Λισαβόνας;

Η Συνθήκη της Λισαβόνας, (γνωστή και ως Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, ή Νέα Συνθήκη) είναι μία διεθνής συνθήκη συνασπισμού των Χωρών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου του 2007 στη Σύνοδο Κορυφής της Λισαβόνας, στην οποία συμμετείχαν οι πολιτικοί αρχηγοί και οι υπουργοί εξωτερικών των κρατών μελών Ε.Ε. και η οποία υποκαθιστά το εγκαταλειφθέν "Ευρωπαϊκό Σύνταγμα", τροποποιώντας τις υπάρχουσες συνθήκες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

TRATADO DE LISBOA PORTUGAL 2007

2) Ποια είναι η Προϊστορία της Συνθήκης της Λισαβόνας;

Η ανάγκη για αναθεώρηση του Συνταγματικού Πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ειδικά υπό την αναμενόμενη ένταξη των 10 νέων κρατών το 2004, αναδείχθηκε σε μια διακήρυξη που επισυνάφθηκε στη Συνθήκη της Νίκαιας το 2001.

Οι συμφωνίες στη Νίκαια είχαν ανοίξει το δρόμο για την περαιτέρω Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μεταρρύθμιση κάποιων εκλογικών διαδικασιών, αλλά η Συνθήκη θεωρήθηκε ότι δεν έφτασε "αρκετά μακριά".

Η διακήρυξη του Laeken, κατά τη διάρκεια της Βελγικής Προεδρίας, το Δεκέμβριο του 2001, δέσμευσε την Ευρωπαϊκή Ένωση στο να καλυτερεύσει τη δημοκρατία, τη διαφάνεια και τη λειτουργικότητά της και ξεκίνησε μια διαδικασία που θα στόχευε σε ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα.

Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία εφαρμόστηκε, υπό την προεδρία του Γάλλου Προέδρου **Βαλερί Ζισκάρ Ντ' Εστέν**, στον οποίο δόθηκε η εντολή να συντάξει το προσχέδιο του Συντάγματος.

Το αρχικό κείμενο του Συντάγματος παραδόθηκε στον τότε Υπουργό Εξωτερικών, Γεώργιο Παπανδρέου κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Προεδρίας τον Ιούνιο του 2003 στη Χαλκιδική.

Το τελικό κείμενο του Συντάγματος αποφασίσθηκε στη Σύνοδο Κορυφής στις **18-19 Ιουνίου 2004** κατά τη διάρκεια της Ιρλανδικής Προεδρίας. Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, συμφωνήθηκε από τις κυβερνήσεις των 25 κρατών μελών και υπογράφηκε σε μια πανηγυρική τελετή στη **Ρώμη** στις **29 Οκτωβρίου 2004**.

TRATADO DE LISBOA PORTUGAL 2007

3) Ποιο είναι το περιεχόμενό της;

Η Συνθήκη της Λισαβόνας κρατάει τις περισσότερες θεσμικές καινοτομίες που είχαν συμφωνηθεί στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, όπως:

- Δημιουργείται θέση Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που θα ηγείται του Συμβουλίου Υπουργών με θητεία 2,5 ετών (σε αντικατάσταση του υπάρχοντος συστήματος της κυλιόμενης προεδρίας).
- Δημιουργείται θέση Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.
- Αναβαθμίζεται ο ρόλος των Εθνικών Κοινοβουλίων (με παραχώρηση του δικαιώματος ελέγχου της τήρησης της αρχής της επικουρικότητας από τα όργανα της Ένωσης).
- Διατηρείται ο αριθμός των εδρών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την αντίστοιχη κατανομή στις χώρες μέλη.

- Μειώνεται η σύνθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς από το 2014 θα αποτελείται από 18 Επιτρόπους, ενώ η ισότιμη συμμετοχή των κρατών μελών θα επιτυγχάνεται μέσω της εναλλαγής των Επιτρόπων.
- Ενισχύεται η αστυνομική και η δικαστική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών σε αστικές και ποινικές υποθέσεις.
- Μεταβάλλεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο με κανόνα να τίθεται η ειδική πλειοψηφία του 55% των κρατών, που αντιπροσωπεύουν το 65% τουλάχιστον του πληθυσμού της Ένωσης.
- Συγκροτείται ένα ενιαίο μοναδικό νομικό πρόσωπο που θα επιτρέπει στην Ε.Ε. να υπογράφει διεθνείς συμφωνίες και συνθήκες (με πλήρη απορρόφηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας από την Ευρωπαϊκή Ένωση).
- Επεκτείνεται η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας με στόχο προοδευτικά τον καθορισμό μιας κοινής αμυντικής πολιτικής.
- Ενισχύονται οι διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων με την απόδοση νομικά δεσμευτικού χαρακτήρα.

4) Ποια είναι η δομή της;

Η συνθήκη χωρίζεται σε:

- Προοίμιο
- Τροποποιήσεις οι οποίες επιφέρονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
- Τροποποιήσεις οι οποίες επιφέρονται στη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
- Τελικές διατάξεις
- Πρωτόκολλα
- Διακηρύξεις

5) Ποιοι είναι οι Τρεις Πυλώνες;

Στη Συνθήκη της Λισαβόνας οι τομείς πολιτικής αρμοδιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατανέμονται ως εξής:

Αποκλειστικές Αρμοδιότητες.

Σε αυτή την περίπτωση, η Ένωση κάνει ρυθμίσεις και νομοθετεί μόνη της. Παραδείγματα: η ενσωμάτωση μιας διεθνούς συνθήκης σε νομοθετική πράξη της Ε.Ε., η τελωνειακή ένωση, η κοινή εμπορική πολιτική και η πολιτική ανταγωνισμού της Ε.Ε. κ.ά.

Συντρέχουσες Αρμοδιότητες.

Σε αυτή την περίπτωση, η Ένωση κάνει ρυθμίσεις και νομοθετεί από κοινού με τις χώρες μέλη. Παραδείγματα: Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στον τομέα του περιβάλλοντος, των μεταφορών, της προστασίας των καταναλωτών κ.ά.

Βοηθητικές Αρμοδιότητες.

Σε αυτή την περίπτωση, η Ένωση προβαίνει σε ενέργειες υποστηρικτικές, συντονιστικές και ευρύτερα συμπληρωματικές προς τις δράσεις των χωρών μελών. Παραδείγματα: Οι ενέργειες της Ε.Ε. στους τομείς της βιομηχανίας, του πολιτισμού, της εκπαίδευσης κ.ά.

Η Αρχή της Επικουρικότητας

Επικουρικότητα σημαίνει ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση, στους τομείς που δεν υπάγονται στην αποκλειστική της αρμοδιότητα, δρα μόνο όταν η δράση της είναι πιο αποτελεσματική από αντίστοιχα μέτρα εθνικής, περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας.

Η αρχή της επικουρικότητας συνδέεται με τις αρχές **της αναλογικότητας** και **της αναγκαιότητας**.

Συγκεκριμένα, εννοείται η δράση της Ένωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τα απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων της συνθήκης όρια.

Ένα διακριτό παράδειγμα είναι το δικαίωμα που δίνει η Συνθήκη της Λισαβόνας στις χώρες μέλη να διαφοροποιηθούν σε πολιτικές της Ε.Ε. στους τομείς της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

- ⇨ **21–23 Ιουνίου 2007** Συνάντηση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες
- ⇨ **23 Ιουλίου 2007** Ξεκίνημα της Διακυβερνητικής Συνέλευσης στη Λισαβόνα, οριστικοποίηση του κειμένου της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης
- ⇨ **7–8 Σεπτεμβρίου 2007** Συνάντηση Υπουργών Εξωτερικών
- ⇨ **18–19 Οκτωβρίου 2007** Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Λισαβόνα, τελική έγκριση της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης
- ⇨ **13 Δεκεμβρίου 2007** Υπογραφή της Συνθήκης στη Λισαβόνα
- ⇨ **1 Ιανουαρίου 2009** Αρχική ημερομηνία έναρξης ισχύος της Συνθήκης
- ⇨ **1 Δεκεμβρίου 2009** Έναρξη ισχύος της Συνθήκης

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Η Συνθήκη της Λισαβόνας κάνει πιο δημοκρατική τη διαδικασία λήψης αποφάσεων;

Ναι. Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας αυξάνεται ο αριθμός των τομέων πολιτικής στους οποίους το άμεσα εκλεγόμενο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα καλείται να εγκρίνει την ευρωπαϊκή νομοθεσία μαζί με το Συμβούλιο των υπουργών των κρατών μελών ("διαδικασία συναπόφασης").

Η Συνθήκη της Λισαβόνας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στο δημοκρατικό έλεγχο της Ένωσης, ενισχύοντας το ρόλο τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όσο και των Εθνικών Κοινοβουλίων.

Επιπλέον, κατανέμει με πιο ξεκάθαρο τρόπο τις αρμοδιότητες ανάμεσα στην Ένωση και τα κράτη μέλη, ώστε οι πολίτες να καταλαβαίνουν καλύτερα "ποιος κάνει τι".

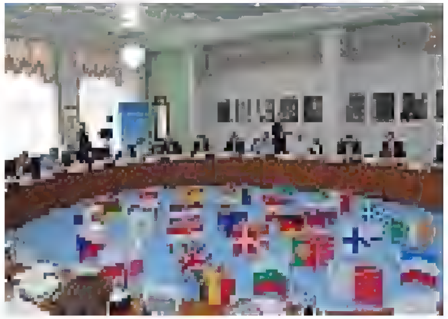

Η Συνθήκη της Λισαβόνας διασφαλίζει τα όσα έχουν επιτευχθεί υπέρ του περιβάλλοντος;

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ορίζει ότι ένας από τους στόχους της Ένωσης είναι να καταβάλλει προσπάθειες για την αειφόρο ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα κυρίως ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Παρόλο που η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης περιλαμβάνεται και στις ισχύουσες συνθήκες, η Συνθήκη της Λισαβόνας δίνει νέα ώθηση και αποσαφηνίζει καλύτερα το στόχο αυτό. Η αειφόρος ανάπτυξη αποτελεί άλλωστε και έναν από τους θεμελιώδεις στόχους της Ένωσης στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο.

Το περιβάλλον αποτελεί έναν από τους τομείς στους οποίους η Ένωση έχει από κοινού αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη. Όταν η Ένωση παρεμβαίνει στον τομέα αυτό, πρέπει να συνεισφέρει στην επίτευξη ξεκάθαρων στόχων: διαφύλαξη, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, προστασία της ανθρώπινης υγείας, προώθηση της συνετής και ορθολογικής χρήσης των φυσικών πόρων και προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Μπορούν οι πολίτες να υποβάλλουν προτάσεις στα όργανα της Ένωσης για την ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών;

Η Συνθήκη της Λισαβόνας εισάγει την έννοια της **Πρωτοβουλίας των Ευρωπαίων Πολιτών**. Η νέα διάταξη περί συμμετοχικής δημοκρατίας προβλέπει ότι, με πρωτοβουλία τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου πολιτών της Ένωσης από ένα σημαντικό αριθμό κρατών μελών, μπορεί να κληθεί η Επιτροπή να υποβάλει κατάλληλες προτάσεις πολιτικής για θέματα που άπτονται της αρμοδιότητας της Ε.Ε. στα οποία οι πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή της Συνθήκης της Λισαβόνας.

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας ακούγεται περισσότερο η φωνή της Ευρώπης στον κόσμο;

Η Συνθήκη της Λισαβόνας καθορίζει κοινές αρχές και στόχους για την εξωτερική δράση της Ένωσης: δημοκρατία, κράτος δικαίου, οικουμενικός και αδιαίρετος χαρακτήρας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης.

Οι περισσότερες διατάξεις για τις εξωτερικές σχέσεις που περιέχονται στις ισχύουσες συνθήκες περιλαμβάνονται στο ενιαίο κείμενο της Συνθήκης της Λισαβόνας. Έτσι, μπορούν να διαβάζονται ευκολότερα και θα συμβάλουν ώστε η δράση της ΕΕ να παρουσιάζει μεγαλύτερη συνοχή.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας καθιερώνει επίσης μια νομική βάση ειδικά για την ανθρωπιστική βοήθεια. Με το μέτρο αυτό δίνεται έμφαση στην εφαρμογή των αρχών του διεθνούς δικαίου και στην αμεροληψία, την ουδετερότητα και τη μη διακριτική μεταχείριση. Προβλέπει επίσης τη δημιουργία **Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας**.

ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Γενική, ενιαία και απόλυτη υποχρέωση εφαρμογής, με άμεση ισχύ και δεσμευτικότητα για όλα τα κράτη μέλη. Δεσμεύει τα κράτη μέλη, αλλά επεκτείνεται και στους ιδιώτες. Τίθεται σε ισχύ την 20ή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή όποτε άλλοτε ο ίδιος ορίζει.

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32009R0401:EL:NOT

ΟΔΗΓΙΑ

Δεσμευτική μόνο ως προς το αποτέλεσμα που επιδιώκεται στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται, αφήνει την επιλογή του τρόπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών κρατών, τάσσει προθεσμία και μέσα για να υλοποιηθούν οι στόχοι που θέτει. Απευθύνεται μόνο στο κράτος μέλος και όχι άμεσα στους ιδιώτες.

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999L0045:EL:NOT

ΑΠΟΦΑΣΗ

Δεσμευτική άμεσα και στο σύνολό της μόνο για αυτούς για τους οποίους προορίζεται.

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008D0914:EL:NOT

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Στη διαδικασία αυτή το Συμβούλιο Υπουργών ζητεί επισήμως τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ), καθώς και της Επιτροπής των Περιφερειών (ΕτΠ).

ΣΥΜΦΩΝΗ ΓΝΩΜΗ

Η διαδικασία αυτή συμπίπτει με τη διαδικασία διαβούλευσης, αλλά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν μπορεί να τροποποιήσει την πρόταση: πρέπει είτε να την εγκρίνει είτε να την απορρίψει συνολικά.

ΣΥΝΑΠΟΦΑΣΗ

Στην περίπτωση αυτή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετέχει σε ισότιμη βάση με το Συμβούλιο Υπουργών στην άσκηση των νομοθετικών εξουσιών. Όταν δεν συμφωνήσουν η πρόταση υποβάλλεται σε **επιτροπή συνδιαλλαγής**, η οποία αποτελείται από ίσο αριθμό εκπροσώπων του Συμβουλίου Υπουργών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Internet Pages

- www.wikipedia.org
- www.europa.eu
- www.mfa.gr

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Δρ. Μιχάλης Χρηστάκης
Γενικός Γραμματέας του Δήμου Αμαρουσίου Αττικής
Ειδικός Επιστήμονας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Email: mchris@maroussi.gr
Τηλέφωνο Επικοινωνίας: 213-2038304/305